

בלוג מחקרי של החוקר אלי אליאך אודות "עליית תלמידי הגר"א" - עלייתם והתיישבותם של ה"פרושים" בני הישוב הישן בארץ-ישראל בראשית המאה ה-19

הירשם

רבי בנימין ריבלין משקלוב תלמיד הגר"א נפטר בדרכו לא"י, מתי זה אירע?

ספטמבר 29, 2020

רבי בנימין ריבלין משקלוב, מוטיקי תלמידי הגר"א, ניסה כמו מספר מחבריו תלמידי הגר"א, לעלות אף הוא לא"י. ר"ב לא הצליח בסופו של דבר לממש את רצונו, ונפטר במוהילב אשר ברייסין, בטרם יצא ממש לדרכו לא"י.

מקובל לקבוע את תאריך נסיון עלייתו ואת תאריך פטירתו לקיץ תקע"ב (1812). לדוגמה "אך בהיותו במאהליב על הדניעפער חלה את חליו ומת שם, בסוף שנת תקע"ב או בתחלת שנת תקע"ג" (ש"י פין, כנסת ישראל, ורשה תרמ"ז, עמ' 167). אך להבנתי מדובר בטעות, יש לקבוע את תאריך נסיון עלייתו ותאריך פטירתו לסביבות תחילת חודש שבט תקע"ג (1813).

ישנו בידינו תיאור מפורט על קורותיו של ר"ב בשנתו האחרונה לחייו, שנכתב בידי תלמידו רבי מרדכי נתנזון (ש"י פין, קריה נאמנה, וילנה תר"כ, עמ' 277-279).

הטעות נוצרה להבנתי, מכך שבראשית דבריו, כותב ר"מ כך: "זכיתי להיות אתו ולעמוד לפניו שבעה ירחים רצופים מחדש טבת עד מנחם אב תקע"ב" (שם, עמ' 277). מכיון שמהמשך התיאור עולה כי שהה ר"מ עם ר"ב גם בימים הסמוכים לפטירתו, הובן שר"ב נפטר בסביבות חודש אב תקע"ב. אך כפי שיוכח בהמשך, ר"ב נפטר רק כעבור כחצי שנה נוספת. כוונת ר"מ בדבריו איפוא, אינה אלא לתקופה הרציפה בה שהה אצל ר"ב ולא לשהיותיו אצלו לאחר מכן שלא ברציפות.

לקראת סוף דבריו, מתאר ר"מ נתנזון את קורותיו של ר"ב בזמן **מלחמת רוסיה-צרפת**:

"בקיץ שנת תקע"ב החלה השערוריה ממלחמת הצרפתים, וצבאות חיל ארצנו פנו דרך אל הצרפתים לעיר הממלכה פיטרבורג דרך פאלאצק, ואל מאסקווי דרך שקלאוו. ויהי כי ירא הגאון [רבי יהושע צייטלין] לשבת בחצרו על פני השדה, ונסע כולנו ועמנו הרב החסיד מהו' בנימן להעיר הקרובה צעריקאוו. ונהי שמה עד עבור כל חיל הצבא, ונשוב לבתינו, ואך החסיד מהור"ר בנימין נשאר בצעריקאוו עד שבו צבאות ארצנו ויגרשו את הצרפתים. וישמח החסיד ר' בנימן על התשועה הזאת מאד באהבתו את מלכו ומולדתו, ויעשה משתה לכל אוהביו, וגם אני נמנית ביניהם" (שם, עמ' 279).

נסיגת נפוליאון מרוסיה, ציורו של וסילי ורשצ'אגין

ר"מ נתנזון ממשיך ומספר על כך שבאותה סעודת הודיה שערך ר"ב על מפלת נפוליאון, הודיע ר"ב על כוונתו לעלות לא"י:

"ואז הודיענו החסיד כי בדעתו ללכת לארץ ישראל. ויבא אל חצר הגאון [רבי יהושע צייטלין], ויברך את כל בני בית הגאון איש איש כברכתו ויפרד מן השר בנשיקה של פרישות. ואנחנו נסענו כמה וויערסט לשלחהו במצות הגאון. אך חפץ ה' לא הצליח בידו, כי בשובו לצעריקאוו, הלך למאהליב על הדניעפער וישב במגרש העיר לעפולאווע. ולא ארכו לו הימים שמה, כי חלה את חליו ויגוע ויאסף זקן ושבע ימים" (שם, שם).

כלומר, מספר ימים לאחר סעודת ההודיה הנזכרת, חלה ר"ב בתחילת דרכו לא"י, ותוך זמן קצר נפטר מחליו.

מכיון שאת סעודת ההודיה ערך איפוא, לא לפני המחצית השניה של חודש טבת. נמצא כי ר"ב נפטר ככל הנראה בסביבות תחילת חודש שבט תקע"ג.

* תודתי נתונה לד"ר אריה מורגנשטרן שעבר על הדברים.